

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

XXI. De obedientia primùm generatim; tum in specie de obedientia
Regularium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62355)

aliena calliditas simplicitati & ignorantiae Novitii illudere, qui hac astutiâ inficius & invitus religiosae professionis jugam ferre cogatur miserè circumventus. Hanc denuò materiam pertractat idem Despelles tom. 3. tract. de benef. Eccles. tit. 11. sect. 5. num. 2.

XI. Libertati Monialium prospiciens Concilium Trident. sess. 25. cap. 27. de Regular. statuit ad regularem habitum non licere ullam admittere, neque postea ad solennem professionem, nisi prius ejus voluntas auctoritate Ordinarii fuerit explorata: ideoque teneri Abbatissam Ordinarium admonere ad minus uno mense ante destinatam professionem, sub pena suspensionis. Quod idem Jure Gallicano decernitur Comitiorum Blesensium artic. 28.

CAPUT XXI.

De obedientia primùm generatim, tum in specie de obedientia Regularium.

I. **U**ANDOQUIDEM obedientia ordinem habet essentialem ad Superioris voluntatem, ubicumque legitimus Superior legitime vel præcipit, vel prohibet, debet subditus morem gerere, si eum causa rationabilis non excuset, cap. *Si quando*, de script. Summus verò omnium Superior Deus est, cæterique omnes Superiores ita Deo subalternantur & subduntur, ut si contraria divinis jussionibus jubeant, nequaquam eis obtemperandum sit, ut Apostolico effato monemur Act. 5. vers. 29. *Obedire oportet Deo magis quam hominibus*. Cum verò Deus neque errare, neque ignorare quidquam possit, ejusque sit universale & illimitatum dominium, quidquid præcipiat, eos indubitatò adstringit, ad quos suum dirigit præceptum. At verò cum possint creati Superiores errare aliquando, aut contra officium jubere aut prohibere, sitque certis quibusdam finibus potestas eorum circumscripta, contingere potest ut inferiores possint, aut etiam quandoque teneantur non obedire. Potestati enim inferiori intantum aliquis subjici debet, inquantum ordinem altioris Superioris servat, à quo si exorbitaverit, ei subjici quoad hoc non oportet, ut docet Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 69. art. 3. ad 1. Exempli causâ, Regibus debent subditi obedire, nisi quid jubeant contra evidentem Dei voluntatem: & Magistratibus aut Præfectis Urbium vel Provinciarum, præterquam in illis quæ Regis ipsius voluntati noscuntur adversari. Hoc docet Sanctus Augustinus sermone 6. de verbis Domini, & habetur in can. *Qui resistit*, 11. quæst. 3.

II. Sapienter

II. Sapienter etiam idem docet Angelicus Doctor, duplicem esse causam cur inferiores Superiori suo parere non teneantur, 2. 2. quæst. 104. art. 5. in corp. Prima quidem illa est, quam diximus, si altior Superior contraria, & opposita his velit. Secunda est, si quis Superior præcipiat aliquid inferiori, in quo ei non subjiatur, & sic excedat limites suæ potestatis.

III. Hæc igitur applicando Superioribus Ecclesiasticis, contigit aliquando, & contingere ulterius potest, ut transfiliendo indulta sibi à Domino Jesu Christo potestatis fines, aliquid ab eorum aliquo præcipiatur divinæ legi oppositum, aut etiam nullatenus ad salutem animarum spectans, & extra fines potestatis ipsorum. Atque in priore quidem casu necessitas Fidelibus incumberet ejusmodi jussioni refragandi, ne ordinem debitum pervertendo creata & subalterna Potestas Divinæ atque supremæ anteponatur. Posteriore autem casu, si esset prorsus evidens nihil penitus ad bonum Ecclesiæ ac salutem animarum conferre, non obligaretur Fidelis ad consentiendum: sed exterius eatenus maneret obligatus ad abstinendum non modò ab omni contemptu, sed etiam ab omni illa dissensù significatione, quæ posset vel turbas, vel scandalum ingenerare. Sapienter itaque rescribit Alexander Papa III. his verbis: *Patienter sustinebimus si non feceris quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum*, cap. *Siquando*, de rescript.

IV. His alterum Canonistæ adjungunt non obediendi casum, Panormitanus in cap. *Siquando*, de rescript. & Angelus verb. *Obedientia*, num. 2. si nimirum ex obedientia mandati Papæ prævideatur scandalum grave sequiturum; tunc enim præstaret humiliter apud homines excommunicationem pati, quæ nulla sit apud Deum, quam sic obedire, ut traditur in cap. *Literas*, §. *Porro*, de rescript. *Spoliat*. & in cap. *Inquisitioni*, de sent. excomm.

V. Præterea quæri potest, utrum omnis mortaliter culpabilis inobedientia cum pertinacia conjuncta, contineat in se crimen schismatis? Respondet sanctus Thomas, quem sequuntur communiter Theologi, omne quidem schisma involvere secum inobedientiam; sed non omnem inobedientiam, quantumvis pervicacem & criminofam adversus Pontificem, vel Ecclesiam, posse dici schisma, vel schismati adjunctam. Ergo sanctus Thomas 2. 2. quæst. 39. art. 1. distinguit schisma ab inobedientia, quatenus etiamsi inobedientia subtrahat se quodammodò à debita subjectione, illa tamen subtractio est secundum quid, & per accidens; cum tamen schisma primariò & per se intendat ejusmodi subtractionem à dependentia Papæ, id est ut idè principaliter non obediat, quia non vult illum pro capite agnoscere: eoque sensu definit schismaticos, ut sint quicumque subesse renunt Summo Pontifici, & qui membris Ecclesiæ ei subiectis communicare recusant. Hæc eadem fusiùs docet Sylvester in Summa, verb. *Schismaticus*: hisque consentiunt cæteri Theologi & Summistæ.

VI. Cardinalis Cajetanus in Comment. ad d. art. 1. sancti Thomæ, præclaram adducit distinctionem, quæ multa potest dubia resolvere. Ejus hæc

N verba

verba subijcio : *Adverte diligenter, quod recusare preceptum vel iudicium Papa, contingit tripliciter. Primo ex parte rei iudicatae, sive precepta: Secundo ex parte persona iudicantis: Tertio ex parte officii ipsius iudicis. Si quis enim etiam pertinaciter contemnat sententiam Papa, quoniam scilicet non vult exequi que mandavit, puta abstinere à tali bello, restituere talem Statum, &c. licet gravissimè peccet, non tamen ex hoc est schismaticus. Contingit namque sapere nolle exequi precepta Superioris, retenta tamen recognitione illius in Superiorem. Si quis verò personam Papa rationabiliter suspectam habet, & propterea non solum presentiam ejus, sed etiam immediatum ejus iudicium recusat, paratus ad non suspectos iudices ab eodem suscipiendos, nec schismatis, nec alterius vitii crimen incurrit. Naturale namque est evitare nociva & cavere à periculis: potestque persona Papa tyrannicè gubernare, & tantò facilius quanto potentior est, & neminem in terris timet ultorem. Cum quis autem Papa iudicium, vel preceptum ex parte ejus officii recusat, non recognoscens eum ut Superiorem, quavis hoc credat, tunc proprie schismaticus est. Et juxta hunc sensum intelligenda sunt verba litera hujus & similium. Inobedientia enim quantumcunque pertinax, non constituit schisma, nisi sit rebellio ad officium Papa vel Ecclesie, ita ut renuat illi subesse, atque illum recognoscere ut Superiorem. Hucusque verba Cajetani.*

VII. Post constitutam à Deo Spiritualem in Ecclesia Potestatem, quæ omnium Sanctissima & Augustissima censenda est, & cui potior debetur obedientia, spectari debent Potestates legitimè circa temporalia constitutæ. Harum namque institutionem à Deo esse docent Sacra Litera, Roman. 13. *Omnia anima Potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim Potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit Potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Eadem tamen causæ quæ dispensant ab obedientia Superioribus Ecclesiasticis debita, multò magis dispensare possunt ab ea, quæ Principibus & Magistratibus debetur. Summa porò Principum potestas in condendis Legibus versatur: circa quarum obligationem operæ pretium est sancti Thomæ ipsa verba hîc proponere ex 1.2. q. 96. art. 4. in corp. *Leges (ait) humanitus posite justæ sunt, vel injustæ: si justæ sunt, habent vim obligandi in foro conscientie à Lege æterna, à qua derivantur, juxta illud Proverb. 8. Per me Reges regnant, & Legum Conditores justæ decernunt. Injustæ autem sunt leges dupliciter, uno modo per contrarietatem ad bonum humanum, vel ex fine; sicut cum aliquis Præsides leges imponit onerosas subditis, non pertinentes ad utilitatem communem, sed magis ad propriam cupiditatem vel gloriam: vel etiam ex auctore, sicut cum quis legem fert ultra commissam sibi potestatem: vel etiam ex forma, puta cum inequaliter onera multitudini dispensantur, etiamsi ordinentur ad bonum commune. Et hujusmodi magis violentiæ sunt quàm leges, quia sicut Augustinus dicit in lib. 1. de libero arbitrio, cap. 5. Lex esse non videtur quæ justæ non fuerit. Unde tales leges non obligant in foro conscientie, nisi forte propter vitandum scandalum.**

scandalum, vel turbationem; propter quod etiam homo juri suo debet cedere, secundum illud Matth. 5. Qui angariaverit te mille passus, vade cum illo & alia duo: & qui abstulerit tibi tunicam, da ei & pallium. Alio modo leges possunt esse injusta per contrarietatem ad bonum divinum, sicut leges tyrannorum inducentes ad idololatriam, vel ad quodcumque aliud, quod sit contra legem Divinam: & tales leges nullo modo licet observare; quia sicut dicitur Act. 4. obedire oportet magis Deo quam hominibus. Haec tenus verba S. Thomae, quae breviter & solide multas elucidant difficultates. Quinetiam ipsae iustae & rationabiles Leges Civiles & humanae neminem astringunt, ut superius docuimus, nisi ex quo promulgatae fuerint, & moribus utentium, majoris scilicet partis ejus, in qua quis versatur, Universitatis confirmantur, can. In istis, §. Leges, dist. 4. Navar. Enchir. cap. 23, num. 41.

VIII. Quae dixi de legibus à Jure naturali vel à ratione alienis, ratio suadet ut locum habeant in sententiis quoque & judiciis. Idcirco S. Gregorius Papa sic ait lib. 2. epist. 6. *Sententia contra Leges, Canonesque prolata, licet non sit appellatione suspensa, non potest tamen subsistere ipso jure.* Habetur in cap. 1. de sent. & re jud. Cui conformatur sub eod. tit. caput *Inter ceteras*, dicens: *Cum aliqua causa appellatione remota committitur, & sententia fertur iniqua, eam evacuari oportet, nec ei debet stari, si iniquitatem contineat manifestam.*

IX. Nunc progrediendum ad Regularium obedientiam, quae ex professione sua voto tenentur. In primis plerumque eorum Regulae minimè sub mortali culpa inobedientes obligant nisi in duobus casibus, nimirum scandalali, & contemptus. Si namque in Monasterio ubi viget observantia, videat aut praevidere debeat Religiosus se ex frequenti inobedientiae suae exemplo viam aperire novae relaxationi inde in Monasterio sequuturae, peccabit mortaliter si absque rationabili causa in hoc persistat inordinationis exemplo. Matth. 18. *Vae homini illi per quem scandalum venit.* Nec est exiguum scandalum, quo bene constitutum Monasterium, hoc est congregatio hominum, qui ex sua professione & instituto tenentur ad perfectionem eniti, cadit in notabilem & communem relaxationem. Est enim Religio, ut docet Sanctus Thomas, status perfectionis acquirenda. Illa autem perfectio debet conformari & dirigi secundum Regulam, sub qua quis professus fuit. Inobedientia quoque erga regulas cujusque Regularis Ordinis, quae procedit ex earum contemptu, mortifera est, etiam si hac occasione alii non depravarentur; quia nihil tam adversatur acquirenda perfectioni religiosa, sicut contemptus vel ipsius perfectionis, vel mediorum quibus acquiri possit & debeat. Haec autem media in Regula cujusque Ordinis propria continentur.

X. Quaestio gravissimi momenti nunc est discutienda, utrum Religiosus sub mortali teneatur Regulam servare, qui professus fuerit in Monasterio in quo ipsa Regula communiter non servatur, neque ullam habuit à Suprema Sede mitigationem vel dispensationem: ut si sit professus in Monasterio Benedictinorum, in quo carnes communiter comeduntur; aut Francisca-

norum, in quo pecunia recipiuntur, supponendo quod ille professus hanc introductam reperit consuetudinem, nec se ulterius intenderit obligare? Circa hoc duæ sunt Doctorum sententiæ: prima quidem negat hunc Religiosum à mortali excusari. Sic docet Angelus de Clavasio Religiosus Franciscanus, verb. *Religiosus*, num. 32. Ad hanc verò objectionem, quod nemo amplius obligetur, quam se intenderit obligare: respondet istum, licet non intenderit explicitè se obligare, intendisse tamen implicitè, quatenus qui se sponte obligat ad principale, quod est esse Religiosum in tali Ordine, obligat se hoc ipso ad accessorium, hoc est ad Regulam talis Ordinis: sicut accideret in eo qui se sacris Ordinibus alligaret, non intendens continentiam, ad quam nihilominus teneretur ipsa vi suscepti à se Ordinis sacri. Idem docet Joan. Major in 4. dist. 38. q. 20. ubi taliter professum dicit ad servandam Regulam obligari in eodem Monasterio, aut si ibi non possit, teneri ad aliud melioris observantiæ Monasterium transire. His contentit Prosper Fagnanus in cap. *Cum causa*, de elect. num. 33. addens omnes ferè Monachos, apud quos collapsa est Regula, si non sit cum ipsis à Papa, vel à Concilio dispensatum, proficisci in infernum. Hac ratione dispensatum fuit cum Religiosis Franciscanis, exceptis Capucinis & Fratibus de Observantia, ut non astringantur ex parte Regulæ Fratrum Minorum, quæ prohibet Fratibus prædia, seu bona immobilia in commune possidere.

XI. Illa quædam vera est sententia, quæ tamen limitanda videtur eatenus, dummodò relaxatio illa communis non sit recens introducta, sed longi temporis duratione roborata fuerit: aut si recens fuerit, excusandus sit is qui professus fuerit ex sua bona fide & ignorantia non culpabili, tam Juris, quòd scilicet ignoraverat hanc obligationem, quæ non est Juris naturalis ita primitivi, quin possit ab uno aut altero inculpabiliter ignorari: quàm facti, quòd scilicet nesciverit fuisse actu ipso ante breve tempus introductam in Monasterium relaxationem. Utraque ignorantia facile excusabilis est in nonnullis adolescentibus idiotis, ac rudibus, qui profitentur bonâ fide, dummodò bona fides professionem præcedat. Hanc exceptionem à peccato excusantem, & à Regulæ simul observatione exactiore, quandiu nova reformatio non supervenerit, admittunt ut peccati exclusivam Abbas, Sanctus Antoninus, Cardinalis Florentinus, Aufrelius Tolosanus, quos citat & sequitur Navarrus in Manual. cap. 12. num. 50. item Lopez tom. 1. cap. 45. ubi ait, ut quis professus non astringatur ad Regulas sui Ordinis, quas consuetudo contraria relaxavit, non esse necesse eam relaxationem fuisse à tempore cujus initii memoria non extet: Lopez & S. Antoninus hoc idem docent 3. p. tit. 16. cap. 1. §. 11. & 13. fuere ambo Religiosi Dominicani. Et verò constat inveteratam humanarum Legum, sive Civilium, sive Ecclesiasticarum, quantumvis initio receptorum desuetudinem vim ac obligationem earundem abolere, cap. ult. de consuetud. Hæc de Regulis & Constitutionibus. Quæ enim pertinent ad trium solennium votorum substantiam,

substantiam, cum eorum obligatio sit divini juris, non possunt ulla defuetudine etiam immemoriali ullatenus perimi. Regula porro non est de essentia voti obedientiae, cum consistat regularis obedientiae votum in subjectione Ordinis & Superiorum. Etiam si verò dici soleat, consuetudinem transgressionis praecepti esse argumentum contemptus, id non est usquequaque verum: potest enim ea consuetudo ex infirmitate animi vel corporis, aut ex defectu fervoris, aut etiam ex alia prava animi dispositione proficisci, citra contemptum qui malitiam habet comitem, ut rectè docet S. Thomas 2. 2. quæst. 186. art. 9. & ibidem Cajetanus. Istiusmodi tamen consuetudo frequenter contemptum parit.

XII. Igitur ratione voti obedientiae tenetur Religiosus nihil agere, vel omittere, sive contra Regulam, sive contra Superioris mandatum per contemptum, alioqui se mortiferi peccati reum constituit. Hoc docet S. Bernardus tract. de praecepto & dispensatione. *Venialis (inquit) est culpa inobedientia, si quidem transgressio non sit ex contemptu.* Et S. Thomas loco cit. quem cæteri omnes sequuntur. Censetur ex contemptu ille transgredi, qui hac mente sive Regulam, sive Superioris iussionem violat, ut praefractè ostendat se ista nihili pendere, quanvis alioqui iussio illa vel Regula non obligassent sub mortali, aut ne quidem etiam sub veniali culpa, ut sunt consultioria tantum, aut exhortatoria praeceptiones, juxta Navarrum cap. 23. num. 41. Lessium lib. 2. cap. 46. dub. 6. contra Cajetanum in Summula, verb. *Inobedientiam*, & Lopez, & Valentiam, existimantes posse esse venialem inobedientiam formalem, quæ scilicet ex contemptu nascitur, aut materiae parvitate: cui opinioni parum aut nihil esse fidendum reor. Sanè contemptum minùs deliberatum, subitaneum & imperfectum, non esse plusquam venialem, universi eruditi consentiunt. Animi namque subreptio in quacunque materia excusat à mortali culpa, ut docet S. Thomas 1. 2. quæst. 88. art. 5. & 2. 2. quæst. 33. art. 5. & quæst. 58. art. 3.

XIII. Ubiunque sive Lex, sive Regula, sive Superior præcipiens aliquid non intendit ad mortale peccatum obstringere inferiorem, is qui simpliciter citra grave scandalum vel contemptum transgreditur, non plusquam venialiter delinquit, ut supra ex S. Bernardo, & ex S. Thoma docui. Prælatus autem non censetur cum tanto onere præcipere, nisi suis verbis hanc tam strictam obligationem se intendere manifestet, ut si non obtemperaturo excommunicationem interminetur, aut si in virtute sanctæ obedientiae jubeat, quæ est communis in Cœnobiis formula, ex se quidem non significans sufficienter hoc tantum onus, cum possit horum verborum vis exponi quoque pro exhortatione ad opus perfectioris & supererogatoriae obedientiae. Sed usus invaluit, ut his verbis intelligatur aliquid mandari sub obligatione mortalis delicti. Lessius lib. 2. cap. 41. num. 74.

XIV. Egregiè sanctus Bernardus, quem cæteri omnes in hac re ducent sequuntur, tract. de praecepto & dispensatione sic distinguit Superiorum præcepta,

ut sint vel secundum Regulam, vel contra Regulam, vel supra Regulam, vel infra Regulam. Ita ut in illis quæ sunt secundum Regulam debeant subditi morem gerere Prælati. Ex aduerso in illis quæ sunt contra Regulam, debeant non obedire. At in illis quæ sunt supra vel infra regulam, possint quidem obtemperare etiam cum virtutis & meriti augmento, atque ad maiorem perfectionem; ad hoc tamen nulla teneantur obligatione. Cujus hanc rationem ille profert, quia Religiosus quum est obedientiam professus, ad eam solam se astrinxit, quæ cum regulis Ordinis, ad quem ingressus est, conformitatem habet. Itaque si Superior in Ordine S. Francisci præcipiat suis, vel alicui de suis perpetuam carniū abstinentiam, quam Regula S. Benedicti injungit, nemo illi tenetur obtemperare, quia id est supra Regulam S. Francisci, quam ipse cum suis professus est. Idemque neminem suorum obligabit ad parendum, si jubeat ut artem citharizandi addiscant, quia istud est infra Regulam. Si verò idem subditis jubeat ut pecunias ad proprium vel Monasterii usum coercerent, omnes tenebuntur hoc respicere, quia est contra Regulam Ordinis Franciscani. Idemque si quid præcipiat oppositum justis altiorum Superiorum mandatis, puta Summi Pontificis, aut Superioris Generalis, aut Capituli, aut Provincialis, tenebitur subditus obedientiam ei recusare, quia hoc fieret contra debitum obedientiæ ordinem & normam. Sanè potest quis Regularis Superior sibi subditis quædam ob justas causas imperare, quæ licet videantur supra Regulam, verè tamen non sunt supra illam, quatenus Regula intendit bonum ac regulare Ordinis regimen. Tale verò regimen permittit, atque etiam flagitat aliquando, ut sive ad pœnam delictorum, sive ob publicas necessitates injungantur pro Superiorum prudenti arbitrio vel privata, vel communes sive orationes, sive pœnitentiæ, ac austeritates, quanvis has speciatim Regula non injungat. Atque in his si modum non excedant, incumbit parendi officium.

XV. Præterea justa & rationabilis dispensatio non est contra Regulam, quatenus justo regimini Regula ipsa suffragatur. Atqui justum regimen exigit ut Superiores discernant quandonam opus sit dispensare, aut dispensationem declarare aliquem ex subditis; quo casu debet subditus obtemperare. Angelus verb. *Religiosus*, num. 29. Navarra cap. 23. n. 39.

XVI. Hoc præterea sciendum, Regularem qui sancta ductus intentione instaurandæ collapsæ regularis disciplinæ, molitur Ordinis aut Monasterii reformationem, observatis debitis circumstantiis, non teneri ea in re dependere à Superioribus relaxationi addictis, quia eorum in his prohibitio foret contra Regulam, contra quam non est illis obtemperandum. Atque ita se gessit timoratissima virgo S. Theresia, quæ de seipsa scribit vitæ suæ cap. 13. cum Superior suus Provincialis recusaret ei licentiam reformandi Monasterium, se tamen à sancto proposito non destitisse; sed interposita sorore sua novam domum ejus nomine coëmisse, incio Provinciali Prælati, ad novam Reformationis foundationem, quam ille si scivisset, erat impediturus.

XVII. Quæres

XVII. Quæres num teneatur inferior obedire Superiori in dubio? Respondeo cum distinctione. Vel dubitat inferior, utrum qui præcipit sit verus & legitimus Superior, vel dubitat de materia præcepti, an sit licita aut obligatoria. In primo casu de dubio circa personam præcipientis, vel favet ei communis Regularium opinio, quanvis pauci aliqui dissentiant, credentes non esse legitimum Superiorem; & tunc debet inferior sic dubitans adherere communi iudicio, & ita obtemperare. Communis enim opinio facit jus, l. *Barbarius*, D. de offic. Prator. Si verò non faveat communis Religiosorum opinio, non tenetur dubitans illi obedire; in dubio etenim melior est conditio suam possidentis libertatem, cap. *In dubio*, de regul. jur. in 6. De materia verò præcepti, si inferior dubitat num licita sit, non ei licet in ea re obedire quandiu perdurat dubium: sic enim peccaret dum se peccati periculo exponit. Hoc tamen dubium practicè convenit ei deponere, iudicando hoc sibi licere in hac saltem circumstantia rei à superiore sibi injunctæ; sèquè determinando per illius, cui obtemperare tenetur, iudicium & voluntatem. Cùm enim in re dubia homo se frequenter determinet per alterius suasionem & consilium, cui tamen non habet obtemperandi obligationem, multò major ratio est submittendi se in re dubia illius arbitrio, cui debet ex officio subjici: non enim justum est ut ex inferiorum ambiguitatibus dependeat Superiorum jus & authoritas præceptiva, aut prohibitiva. Hæc est doctrina S. Thomæ 1.2. quæst. 96. art. 6. in corp. & ad 2. S. Bonaventuræ in 2. dist. 39. art. 1. quæst. 3. Angeli verb. *Obedientia*, num. 6. Sylvestri verb. *Obedientia*, num. 2. Lessii lib. 2. cap. 41. num. 76. Adèd ut dubium practicè desinat in præsentibus circumstantiis, quanvis fieri possit ut speculativè perseveret, hoc est dubitet utrum extra præsentis circumstantias hoc sibi liceret. Ratio verò practicæ hujus determinationis est ista, quia Superior est in possessione juris imperandi, quo jure non est spoliandus per sibi subditorum dubitationes, quos jam constat in ejus arbitrium ablicasse propriam libertatem. Item Superiores singulari modo à Domino gubernantur in subditorum regimine. Præterea prudentis est in ambiguis Superiorum iudicium sequi, quos Deus sui loco posuit, & quos Dei loco subditus agnoscit & colit. Denique exinde quod quis obedire renuat sine evidenti, quam possit allegare, causa, potest nasci in subdito causa sibi imputanda alieni scandali, & pravi exempli. His adde Sacros ipsos Canones nobis illustre documentum præscribere, quomodo nos in ambiguis gerere teneamur, cap. *Inquisitioni*, de sent. excomm. ubi statuitur conjugem qui certò scit impedimentum sui matrimonii, quod tamen probare non potest, teneri suam recusare obedientiam ipsi Ecclesie jubenti sub poena excommunicationis, ut debitum conjugale reddat, quia sic obediendo peccaret mortaliter: sed si credat tale impedimentum ex causa probabili & discreta fundante dubium aut opinionem probabilem, non posse illo casu exigere, sed tamen debere officium conjugale petenti reddere, ne pars altera
suo

fuo jure fraudetur. Sed si hoc dubium vel opinio habeat leve aut temerarium fundamentum, posse ex Pastoris sui consilio non solum reddere, sed etiam exigere debitum, postquam illi consilio acquiescens suam levem & temerariam credulitatem practicè saltem deposuerit.

XVIII. Demùm adverte, nullum Superiorem, sive regularem, sive secularem, quinimò nec ipsum quidem Summum Pontificem, posse ad aliquid obligare sub peccato mortali, nisi ex gravi causa & capaci tantæ obligationis, sive per se, sive ratione circumstantiarum, quæ rationabilem sic imperandi causam inducant. Potestas enim Superioribus à Domino collata fuit ad bonum, & non in perniciem animarum, & ut ait Paulus 2. Corinth. 13. in ædificationem, & non in destructionem. Unde nec ipsa divina præcepta obligant sub mortali culpa, nisi gravis materia subsit. S. Bernardus tract. de præcepto & dispensat. Sylvester verb. *Religio* 6. q. 6. Lessius lib. 2. cap. 41. num. 75. addens hanc esse communem Doctorum sententiam. Obedientia Ecclesiasticæ institutioni rependenda tria personarum genera recitationi Divini Officii, seu Horarum Canonicarum astricta tenet. Primò, Religiosos professos choro deputatos: secundò Clericos sacris initiatos Ordinibus: tertio Clericos Beneficia possidentes. Non eximuntur ab hoc Officio sacri aut beneficiati Clerici, sive in exilium, sive ad triremes, aut perpetuos carceres compulsi, aut degradati, juxta omnes ferè Doctores: non tamen his licet proferre, *Dominus vobiscum*. Ratio est, quia vinculo alligantur indelebilis characteris. At verò Religiosi nullatenus sacri, ad triremes amandati, aut ex Monasteriis ejecti, ab hoc onere liberantur. Cum enim in eis istud onus officii ex sola Monasteriorum consuetudine, aut Regula Monastica præscripto ortum ducat, quoties Religiosi ex Monasteriis & communi Regula ejiciuntur, tamen voti castitate adhuc adstringantur, non tamen Regularibus observantiis: quippe qui translati sint ex illo statu & conditione, quæ ipsos Officio Divino tenebat devinctos, & monasticis, à quibus amoti sunt, institutis. Ita Sotus lib. 10. de justit. quæst. 5. artic. 3. Bonacina tract. de privata Officii recitat. disput. 1. quæst. 2. punct. 2. num. 3. & 6. quanvis Suarez, aliique non pauci refragentur. Eadem pariter ratione Moniales, quæ dissipatis, sive ob extremam rerum omnium indigentiam, sive ob belli calamitates cenobii, privatam ad sortem, & societatis cenobiticæ expertem redactæ sunt, exolvuntur ab ista Divini Officii privatim recitandi obligatione, quatenus à statu illo remonentur, in quo vigeat illa obligatio. Atque ita decerni, ac defini vidimus ab Episcopis & Regularium Prælati, ingruentibus hujuscemodi casibus. Sed si aliò communitas Monialium simul digrediat, illa in eisdem officii persolvendi obligatio perdurabit, adhuc perseverante regulari inter ipsas societate. Ad hoc argumentum spectat caput *Ex multa*, §. *Quod autem*, de voto, fanciens uxorem quæ viro suo adherere tenetur, non tamen hac lege teneri, si vir ad transmarina etiam ex voti necessitate proficiatur;

proficiscatur; quia sic mutato pristino statu, pristina quoque desinit, ac dirimitur obligatio.

CAPUT XXII.

De paupertate Regularium.

I. UPLEX est Regularium paupertas; una quidem generalis ac essentialis, alia particularis & accidentaria. Generalis ea est, quae omnes & singuli Religiosi, nemine excepto, astringuntur in vim communis voti paupertatis: & dicitur quoque essentialis, quia totum quod habet, ad essentiam pertinet paupertatis; & si quid inde minus ac demas, hoc ipso deperibit religiosa paupertas. At vero particularis seu accidentaria paupertas adjungit rigorem & observantiam particularem aliquam pro Regularum & Constitutionum diversitate, supra id quod omni religiosae paupertati essentialis est. Et ita facile contingit, ut iisdem in circumstantiis aliquis Religiosus strictioris Ordinis, exempli causa Capucinus, aut Discalceatus Carmelita, peccet mortaliter contra professam paupertatem; in quibus tamen circumstantiis Religiosus aliquis laxioris aut mitioris Instituti, verbi gratia Benedictinus, provivus de Beneficio, vel de Pensione Regulari, nullatenus peccabit. Ita distinctio plane est necessaria ad discernendum quid liceat, vel non liceat huic, vel illi Religioso circa professam a se paupertatem, & quodnam peculium vel iste, vel ille Religiosus licite, aut illicite habere possit.

II. Tripliciter potest intelligi de quo tractamus peculium. Primum ut sit in dominio & potestate possessoris: secundum ut versetur in pleno usu vel usufructu, de quo possit quis ad suum libitum disponere, atque independentem ab alio: denique tertium, ut sit in usu & administratione, quae ad alterius arbitrium possit revocari. Duae illae priores peculii species secum involvunt proprietatem & independentiam, ideoque repugnant Regularium paupertati, cap. *Non dicatis*, 12. q. 1. & cap. *Monachi*, de statu Monach. Quinetiam sic decernit caput *Cum ad monasterium*, eod. tit. *Nec aestimet Abbas quod super habenda proprietate possit cum aliquo dispensare, qui abdicatio paupertatis, sicut & custodia castitatis, adeo annexa est Regula Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere.* Hoc intelligendum est stante voto, nec ex rationabili, simulque urgente causa per dispensationem relaxato. Tertium porro peculii genus religiosae paupertati essentiali non adversatur, dum conceditur usus vel administratio per Superioris sive expressum, sive tacitum consensum; sic tamen ut ejusdem voluntate revocari queat. Tale namque peculium Religioso conceditur, cap. *Monachi*, §. *Qui vero*, & cap. *Cum ad monasterium*, §. *Tales autem*, de stat. Monach.

O III. Tacitus